

УДК: 159.99

ЩАСТЯ ЯК НАЙВИЩИЙ СЕНС БУТТЯ

Олексенко Роман

*доктор філософських наук, професор кафедри публічного управління,
адмініструванні та права Таврійського державного агротехнологічного
університету імені Дмитра Моторного*

З часу виникнення діалектичного підходу і до позитивістських концептів сучасності, домінуючими чинниками в його визначенні стають поняття щастя як переживання реалізації сенсу життя, як моральної свідомості, що позначає такий стан людини, яке відповідає найбільшій внутрішній задоволеності умовам свого буття, повноті і свідомості життя, здійсненню свого людського призначення. Залежно від того, як тлумачиться

призначення і сенс людського життя, розуміється і зміст щастя, а саме поняття набуває чіткого нормативно-ціннісного характеру.

Основні концепції тлумачення щастя у європейській філософії, можемо стверджувати, що сутність категорії щастя виявляється в його діалектичній природі, тобто діалектиці перетворення об'єктивного (матеріально-економічних відносин) в суб'єктивне (в факт моральної свідомості). Взаємоперехід двох полярних сторін цієї категорії – об'єктивної і суб'єктивної – є першою умовою реального існування щастя людини. Сучасна наука стверджує, що відчуття щастя, проявляючись в конкретно-чуттєвих реакціях людини, виникає в результаті реалізації людського інтересу, попередньо пройшовши емоційний, раціональний і вольовий рівні відображення об'єктивних закономірностей у свідомості людини.

Загальна структура феномену щастя відбивається у декількох взаємообумовлених площинах: 1) щастя є цілком об'єктивним станом людини, який відображає позитивні риси у розгортанні людської долі, успіх у якійсь справі, життєвий талант тощо; 2) щастя – суто внутрішній, психологічний стан переживання інтенсивної радості від здійснення тих чи інших намірів, переживання захвату і блаженства; 3) у загальнофілософському аспекті щастя найчастіше осмислюється як володіння вищими благами життя (власне це й означає термін «евдемонія»); 4) поняття щастя уособлює суб'єктивну моральну реакцію особистості на володіння цими благами, що знаходить прояв у певному задоволенні від життя загалом.

Всі ці відчуття, так чи інакше є чинниками, що дозволяють бачити людині світ у всій його повноті і багатоманітності – з відразливими й гнітючими соціальними явищами, тривожними станами, і благоговіння перед життям з його неймовірною привабливістю, таким що хвилює нашу уяву, понукає творити добро, знаходити у цьому одностумців, і сподіватись на краще. Саме таке розуміння щастя, на наше глибоке переконання, є формою, в якій людина акумулює власні свідомі і підсвідомі інтенції щодо самореалізації і блага. Є формою мрії про щастя, люди вибудовують образ свого ідеального майбутнього, бажаних результатів і досягнутих цілей, впливаючи на власне життя і на суспільство в цілому. Отже, через призму уявлень про щастя можливий новий погляд на вирішення соціальних та економічних проблем сучасного суспільства через дослідницькі моделі суб'єктивного і соціального благополуччя, а також модель психологічного благополуччя.

Аналіз спектру застосування підходів теорії соціального благополуччя дає змогу констатувати, що наявні методологічні розробки оцінювання параметрів соціального благополуччя індивіда за такими факторами, як соціальне прийняття, соціальна актуалізація, узгодженість із суспільством, соціальний внесок та соціальна інтеграція, можуть бути використані у вивченні шляхів розвитку й реалізації мотиваційного компонента людини у намірі бути щасливою. Поєднання в цих моделях таких показників, як відчуття комфорту в оточенні інших; певності власних можливостей

самоактуалізації в цьому оточенні; сприйняття соціального оточення як упорядкованого, вмотивованого й цілеспрямованого; відчуття вмотивованої причетності й усвідомлення себе частиною цього соціального оточення; відчуття можливості зробити певний соціальний внесок тощо, дозволяє вести мову про поєднання вивчення досвіду переживання емоцій щастя різної модальності й реальної задоволеності людиною своїм життям.

У сьогоденному українському громадянському суспільстві існує ціла низка зовнішніх обставин і умов, що створюють соціальну напругу і суттєвим чином впливають на психологічний стан людини. Не менш складною є суб'єктна складова життя сучасної людини. Не в останню чергу, саме тому, що «рецепт» щастя у кожному із нас, проблема пошуку щастя постає заново для кожного покоління, оскільки молодь має свої орієнтири, власні домінуючі цінності, що складають систему уявлень про щастя, значною мірою відмінних від тих, що мають їх батьки. Нездійсненність мрій чи цілковита впевненість у їх здійсненні, розвинена емпатія чи фрустрація чуттів, тренований жагою пізнання і самореалізації мозок чи апатичне інтелектуальне безсилля, здатність відстояти людську гідність на Майдані у 2013-2014 роки чи прийняття приреченості від соціального безправ'я – є природними опозиціями для усвідомлення людиною свого місця у цьому процесі.

Опираючись на дані сучасних досліджень, які дозволяють констатувати, що впливи тих чи інших подій у громадянському суспільстві на самопочуття конкретної людини, на стани її свідомості – прогноуються, скеровуються, форматуються, та з огляду про особливу проблемність різних чинників впливів на українську молодь, розгляд категорії щастя крізь призму становлення індивідуальної свідомості, дозволяє нам наполягати на думці, що, як і інші ціннісні маркери свідомості, розуміння себе щасливим спрацьовує залежно від того, наскільки розвинутою є суб'єктність людини, наскільки вагомим для індивіда є стан причетності до роду людського.

В свою чергу, філософське розуміння цієї діалектики розвитку особистісного і суспільного життя можуть стати рушійними чинниками змін якості цього процесу, якщо сприймаються людиною як особистісний виклик до їх подолання – тим самим вказуючи дорогу до щастя.

Список літератури:

1. Афанасьєва Л. В. Феномен щастя в контексті філософського дискурсу /Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко// Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. – 2019. – №. 22. – С. 16-22.
2. Афанасьєва Л. В. Пошук сенсу щастя української молоді в умовах гібридної війни /Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // IX Міжнародна наукова конференція «Соціальне прогнозування та проектування майбутнього країни: проблеми мира та ненасильства в змінах глобального порядку». – 2019. – С. 8-9.

3. Афанасьєва Л. В. Сенс щастя в сучасних контекстах індивідуального і суспільного буття /Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // Гілея: науковий вісник. – 2019. – №. 143. – С. 12-17.

4. Волков О.Г., Землянський А.М., Олексенко Р.І., Рябенко Є.М. Філософія: навчальний посібник-практикум. МДПУ імені Богдана Хмельницького.– Мелітополь, 2017.

5. Нестеренко О. М. Особливості правового виховання в Європі. Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 28 груд. 2018 р.). Одеса: Гельветика, 2018. С. 14-17.